

Alliander N.V. Halfjaarbericht 2016

27 juli 2016

Disclaimer

Indien in dit bericht wordt gesproken over ‘wij’, ‘Alliander’, ‘de onderneming’, ‘de Alliander-groep’ of gebruik wordt gemaakt van vergelijkbare aanduidingen dan worden daarmee Alliander N.V. en zijn dochterondernemingen bedoeld. Alliander N.V. houdt alle aandelen in onder andere Liander N.V., Liandon B.V., Allego B.V., Alliander Duurzame Gebiedsontwikkeling B.V., Kenter B.V. en Alliander AG. Waar wordt gesproken over Liander refereert dit aan netbeheerder Liander N.V. en zijn dochterondernemingen. In dit bericht wordt met Liandon bedoeld Liandon B.V.

Onderdelen van dit bericht bevatten vooruitzichten voor de toekomst. Deze onderdelen kunnen – zonder beperking – verwachtingen bevatten ten aanzien van overheidsmaatregelen, waaronder regulerende maatregelen, het aandeel van Alliander of één van zijn dochterondernemingen of joint ventures in bestaande en nieuwe markten, industriële en macro-economische trends en de invloed van deze verwachtingen op de operationele resultaten van Alliander. Dergelijke uitspraken worden voorafgegaan of gevolgd door, dan wel bevatten woorden als ‘gelooft’, ‘verwacht’, ‘meent’, ‘anticipeert’ of vergelijkbare uitdrukkingen. Deze toekomstgerichte uitspraken zijn gebaseerd op de huidige aannames en zijn onderhevig aan bekende en onbekende factoren en andere onzekerheden waarvan vele buiten de invloedssfeer van Alliander, waardoor toekomstige, feitelijke resultaten materieel kunnen afwijken van deze verwachtingen.

Dit bericht is opgesteld met inachtneming van de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling die zijn gehanteerd bij het opstellen van de jaarrekening 2015 van Alliander N.V. die is te vinden op www.alliander.com.

Op dit bericht is geen accountantscontrole toegepast.

Inhoudsopgave

Profiel 4

Missie en strategie 5

Doelstellingen en prestaties 6
Financiële kerncijfers 8

Verslag raad van bestuur 9
Risicomanagement 12
Financiële gang van zaken 16

Verkorte geconsolideerde halfjaarcijfers 2016 23
Geconsolideerde winst-en-verliesrekening 23
Overzicht totaalresultaat 23
Geconsolideerde balans 24
Geconsolideerd kasstroomoverzicht 25
Reconciliatie nettokasstroom 26
Mutatieoverzicht van het geconsolideerd eigen vermogen 27
Toelichting op de geconsolideerde halfjaarcijfers 28

Beoordelingsverklaring 36

Profiel

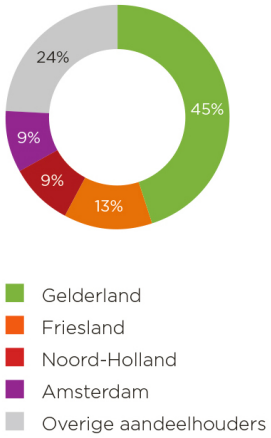
Alliander is een netwerkbedrijf. Wij zorgen voor een betrouwbare, betaalbare en bereikbare energievoorziening in een groot deel van Nederland. De aandelen worden gehouden door gemeenten en provincies.

Alliander wordt gevormd door een groep bedrijven, waaronder Liander, Liandon, Allego, Kenter en Alliander Duurzame Gebiedsontwikkeling (DGO). Samen staan we voor hoogwaardige kennis van energienetwerken, energietechniek en technische innovaties. Netbeheer is onze belangrijkste activiteit. Netbeheerder Liander houdt de energie-infrastructuur in goede conditie om dagelijks miljoenen consumenten en bedrijven te voorzien van gas en elektriciteit. Liandon legt zich toe op de ontwikkeling van duurzame technologieën en intelligente energie-infrastructuren.

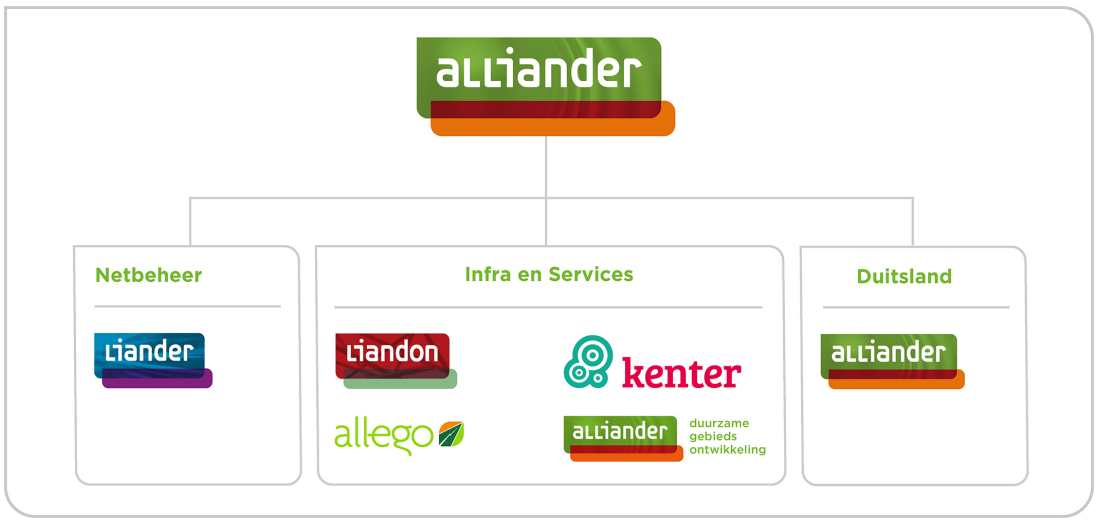
Werkgebied

Aandeelhouders

Wij zetten ons in voor een betrouwbare energievoorziening om wonen, werken en reizen ook in de toekomst mogelijk te maken. Daarom onderzoekt en ontplooit Alliander nieuwe bedrijfsactiviteiten, om een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van het nieuwe energiesysteem. Zo ontwikkelt Allego laadoplossingen en laadinfrastructuur op maat, voor gemeenten, bedrijven en vervoersmaatschappijen. Meetbedrijf Kenter levert innovatieve oplossingen voor energiemeting en energiemanagement. DGO heeft als doel open netwerken te realiseren voor transport en distributie van duurzame en lokale energie.

Missie en strategie

Missie

Wij staan voor een energievoorziening die iedereen onder gelijke condities toegang geeft tot betrouwbare, betaalbare en duurzame energie.

Onze strategie

We zien dat de energievoorziening in de toekomst fundamenteel anders wordt. Met een heldere strategie speelt Alliander daarop in. Alliander zorgt ervoor dat klanten de juiste energiekeuzes kunnen maken. Voor zichzelf en voor de totale energievoorziening. Zodat iedereen onder gelijke condities toegang heeft tot betrouwbare, betaalbare en duurzame energie.

Alliander kiest voor:

Ondersteuning van klanten bij het maken van keuzes

Klanten hebben steeds meer invloed op het energiesysteem. Daarom maken wij het aantrekkelijk voor hen om keuzes te maken die niet alleen goed zijn voor hun eigen situatie, maar ook voor de totale energievoorziening.

Nieuwe open netten

Het streven naar een energievoorziening tegen de laagste maatschappelijke kosten vereist dat we nieuwe infrastructuren ontwikkelen en die voor iedereen onder gelijke voorwaarden bereikbaar maken. Denk bijvoorbeeld aan warmtenetten.

Digitalisering

Onze bestaande elektriciteits- en gasnetten zijn niet ingericht op de toekomstige veranderingen omtrent onze energievoorziening. Wij kiezen voor digitalisering om onze bestaande netten toekomstbestendig te maken.

Excellent netbeheer als basis

Onze energienetten behoren tot de betrouwbaarste ter wereld. Met efficiënt beheer en het realiseren van schaalvoordelen houden wij de huidige netten betaalbaar. Ook willen wij ervoor zorgen dat klanten steeds meer gemak ervaren wanneer wij voor hen aan het werk zijn.

Doelstellingen en prestaties

Veiligheid

KPI	Resultaten 30 juni 2016	Doelstellingen ultimo 2016	Resultaten 31 december 2015
LTIF (lost time injury frequency)[1]	2,1	De LTIF is 2,1 of lager.	2,1
Veiligheidscultuur[2]	39%	Minimaal 30%	38%

Klanten

KPI	Resultaten 30 juni 2016	Doelstellingen ultimo 2016	Resultaten 31 december 2015
Klanttevredenheid[3]	Consumentenmarkt 96% t.o.v. benchmark Zakelijke markt 95% t.o.v. benchmark	Hoger dan benchmark Hoger dan benchmark	Consumentenmarkt 103% t.o.v. benchmark Zakelijke markt 95% t.o.v. benchmark
Uitvalduur elektriciteit (in minuten)[1, 4]	23,4	Maximaal 21	21,9
Postcodegebieden met meer dan vijf storingen in de afgelopen 12 maanden[1]	19	Maximaal 16	10
Top risicoverlagende projecten[5]	68%	Minimaal 90%	100%
Aanbieden Slimme meter[6]	201.000 adressen	Minimaal 424.000 adressen	191.000 adressen
Digitaliseringsprogramma's[7]	3%	Minimaal 95%	64%

Medewerkers

KPI	Resultaten 30 juni 2016	Doelstellingen ultimo 2016	Resultaten 31 december 2015
Score medewerkersonderzoek[8]	n.v.t.	Minimaal 75	73
Verzuim medewerkers[1]	3,8	Maximaal 3,9%.	3,8
Vrouwen in leidinggevende posities	26,2	Minimaal 26%.	25,6
Medewerkers met afstand tot de arbeidsmarkt[9]	75	Minimaal 100	103

Aandeelhouders en investeerders

KPI	Resultaten 30 juni 2016	Doelstellingen ultimo 2016	Resultaten 31 december 2015
Behoud solide rating	S&P: AA-/A-1+/stable outlook Moody's: Aa2/P-1/stable outlook	Handhaven solide A rating profiel.	S&P: AA-/A-1+/stable outlook Moody's: Aa2/P-1/stable outlook
Financieel beleid [10]			
FFO/Nettoschuld	30%	> 20%	28%
Rentedekking	7,8	> 3,5	7,6
Nettoschuld (nettoschuld + eigen vermogen)	31%	< 60%	34%
Solvabiliteit	60%	> 30%	56%
Duurzaamheid			
Maatschappelijk Verantwoord Inkopen[11]	61%	Minimaal 68%.	66%
CO_2-uitstoot eigen bedrijfsvoering[12]	348 kton	Maximaal 748kton	801 kton

1 De score betreft een 12-maands voortschrijdend gemiddelde.

2 Het niveau van veiligheidscultuur binnen Alliander wordt gemeten d.m.v. de positie op de veiligheidsladder. De score en doelstelling voor 2016 is op basis van hoeveel medewerkers voldoen aan een veiligheidsniveau van minimaal 3. De score ultimo 2015 is voor vergelijkingsdoeleinden aangepast.

3 De klanttevredenheid geeft de relatieve tevredenheid weer van klanten in de consumenten- en zakelijke markt ten opzichte van collega netbeheerders; de tevredenheid wordt meerdere keren per jaar steekproefsgewijs gemeten door een extern bureau.

4 De uitvalduur geeft in minuten weer de gemiddelde duur dat onze klanten in het Liander-gebied in een periode van een jaar geen elektriciteit hebben. De genoemde uitvalduur van 2015 en 2016 is gebaseerd op laag-, midden- en hoogspanning.

5 De KPI meet in hoeverre voor de 25 belangrijkste programma's of projecten die een belangrijk risico mitigeren de vooraf gedefinieerde mijlpalen zijn behaald. Definitie van de KPI is gewijzigd t.o.v. 2015, en KPI focust nu op tussenliggende mijlpalen en niet enkel op finale oplevering van een project.

6 De doelstelling voor 2016 (424.000 adressen) wijkt af van de in het jaarverslag 2015 en jaarplan 2016 opgenomen doelstelling voor 2016 (van 447.000 adressen), hetgeen wordt veroorzaakt doordat de finale planning voor de aanbieding van de slimme meter is afgerond ná publicatie van het jaarverslag en het jaarplan.

7 De target is een jaartarget die aan het einde van het kalenderjaar beoordeeld wordt. De target bestaat uit twee componenten: openbare verlichting wat later in dit jaar zal worden uitgevoerd en daarnaast digitalisering van onderstations. De realisatie van deze laatste categorie schuift grotendeels naar 2017.

8 Er wordt jaarlijks één meting gedaan waarvan de score volgt in het 2e halfjaar van 2016.

9 Alliander ondersteunt mensen die vanwege hun persoonlijke omstandigheden moeilijker aan werk kunnen komen. Het 2016 cijfer betreft zes maanden, het 2015 cijfer betreft twaalf maanden.

10 Het financieel kader waarbinnen Alliander opereert is gebaseerd op vier ratio's zoals weergegeven in de tabel. Deze ratio's zijn berekend volgens de uitgangspunten van ons financieel beleid. Deze uitgangspunten wijken op twee punten af van de rubricering onder IFRS: 1. De achtergestelde eeuwigdurende obligatielening is volgens IFRS verantwoord als eigen vermogen, volgens de uitgangspunten van ons financieel beleid wordt dit instrument als 50% vreemd vermogen en als 50% eigen vermogen aangemerkt. 2. Voor de berekening van de ratio's ultimo 2015 is geen rekening gehouden met de 'aangehouden voor verkoop'-classificatie (IFRS 5) voor Endinet Groep. De ratio Funds From Operations (FFO)/nettoschuldpositie betreft het 12-maands resultaat na belastingen, gecorrigeerd voor de mutaties in de actieve en passieve belastinglatenties, de bijzondere posten en fair value mutaties, verhoogd met het saldo afschrijvingen en amortisaties op de materiële en immateriële vaste activa en vooruitontvangen opbrengsten en gedeeld door de nettoschuldpositie. De ratio rentedekking betreft het 12-maands resultaat na belastingen, gecorrigeerd voor de mutaties in de actieve en passieve belastinglatenties en de bijzondere posten en fair value mutaties, verhoogd met de afschrijvingen op de materiële en immateriële vaste activa en het saldo financiële baten en lasten gedeeld door het saldo financiële baten en lasten gecorrigeerd voor bijzondere posten en fair value mutaties. Onder solvabiliteit wordt verstaan het eigen vermogen inclusief het resultaat van de periode gedeeld door het balanstotaal minus de verwachte dividenduitkering lopend boekjaar en de vooruitontvangen opbrengsten.

11 Het MVI (Maatschappelijk Verantwoord Inkopen) percentage geeft in procenten aan welk deel van de uitgaven van Alliander aan de MVI criteria voldoet.

12 De doelstelling voor CO_2-uitstoot voor 2016 is herrekend volgens de meest recente emissiefactoren. Doordat deze emissiefactoren bij de publicatie van het jaarverslag 2015 en jaarplan 2016 nog niet bekend waren wijkt de doelstelling 2016 (748 kton) af van de doelstellingen 2016 zoals eerder gepubliceerd in het jaarverslag en het jaarplan (702 kton).

Financiële kerncijfers

	1e halfjaar[1]	
€ miljoen tenzij anders vermeld	2016	2015
Netto-omzet	783	777
Overige baten	65	45
Bedrijfskosten	740	593
Bedrijfsresultaat	108	229
Resultaat na belastingen	232	161
Resultaat na belastingen exclusief bijzondere posten en fair value mutaties	64	116
Investeringen in materiële vaste activa	304	261
Kasstroom uit operationele activiteiten	106	241
	30 juni 2016	31 december 2015
Totaal activa	7.562	7.726
Totaal eigen vermogen	3.837	3.687
Nettoschuldpositie[2]	1.608	1.735
ROIC[3]	3,9%	6,3%

1 2016: inclusief AEF, exclusief Endinet
2015: exclusief AEF en Endinet (behalve voor het resultaat na belastingen)
Voor de toelichting zie blz. 16

2 De nettoschuldpositie wordt gevormd door de rentedragende schulden verminderd met de liquide middelen en beleggingen die vrij ter beschikking staan.

3 De return-on-invested-capital (ROIC) betreft het 12-maands bedrijfsresultaat gecorrigeerd voor bijzondere posten en fair value mutaties, aandeel in resultaat na belastingen deelnemingen en joint ventures en belastingen, gedeeld door het gemiddeld geïnvesteerde vermogen (= som boekwaarde immateriële, materiële en financiële vaste activa en werkkapitaal minus vooruitontvangen opbrengsten).

Verslag raad van bestuur

Veilig werken aan onze toekomstige energievoorziening

Alliander heeft in de eerste helft van 2016 een resultaat na belastingen geboekt van € 232 miljoen. We zien verder ook de eerste effecten van onze ingezette strategie. Onze activiteiten en inspanningen in het eerste halfjaar werden echter overschaduwd door een ongeluk op een hoogspanningsstation, waarbij een van onze werknemers is omgekomen.

Werken aan de energievoorziening brengt risico's met zich mee. Vrijdagochtend 26 februari bereikte ons het vreselijke nieuws dat een van onze collega's van Liandon om het leven was gekomen bij werkzaamheden aan een hoogspanningsinstallatie op een van onze onderstations. Deze gebeurtenis heeft iedereen binnen de onderneming diep geraakt. De onderzoeken naar de oorzaak en hoe dit heeft kunnen gebeuren, lopen nog. Vanzelfsprekend willen we de exacte toedracht onderzoeken en achterhalen, zodat een dergelijke gebeurtenis nooit meer voorkomt. Ons veiligheidsdoel blijft dat iedereen veilig thuiskomt.

En het belang van veiligheid geldt ook voor onze naaste omgeving. Eind juni zagen we hoe een gasexplosie meerdere huizen verwoestte op Urk, nadat bij werkzaamheden door derden aan de riolering een gasleiding was geraakt. Ook dit ernstige incident wordt momenteel nog onderzocht.

Op weg naar een ander energiesysteem

Het energiesysteem is aan het veranderen. Altijd beschikbare elektriciteitscentrales worden deels vervangen door zonnepanelen of windmolens die alleen energie produceren als de zon schijnt of de wind waait. Voor het verwarmen van huizen en het laten rijden van auto's stappen we over van gas en olie op elektriciteit en warmte. Klanten gaan zelf energie opwekken, voor eigen gebruik of om onderling uit te wisselen. Er ontstaan nieuwe soorten netten, die niet vanzelfsprekend voor iedereen toegankelijk zijn. En mogelijk krijgen we te maken met 'netverlaters': klanten die zelfvoorzienend worden en hun aansluiting op het energienet opzeggen, eerst voor gas en later ook voor elektriciteit.

Deze ontwikkelingen hebben impact op de essentie van het bestaan van Alliander: betrouwbaarheid, betaalbaarheid en bereikbaarheid van de energievoorziening. In onze strategie hebben we vier pijlers benoemd waarmee we passende antwoorden op deze vraagstukken willen vinden. We ondersteunen klanten bij het maken van keuzes die goed zijn voor henzelf en tegelijkertijd voor het hele energiesysteem. We investeren in alternatieve open infrastructuren, we digitaliseren onze netten en excellent netbeheer is onze basis.

In het eerste halfjaar van 2016 hebben we hard gewerkt aan het uitvoeren van onze strategie, waarbij we diverse resultaten hebben geboekt.

1. **Klanten ondersteunen bij keuzes**
   Klanten hebben steeds meer invloed op het energiesysteem. De uitdaging is ruimte te geven voor deze decentrale ontwikkeling van energie en tegelijkertijd de totale kosten voor iedereen zo laag mogelijk te houden. We zien bijvoorbeeld een snelle toename van klanten die zonnepanelen, windmolens of biogasinstallaties aanschaffen en daarmee ook producent worden. In de eerste helft van 2016 zagen we het aantal klanten dat energie teruglevert aan het elektriciteitsnet stijgen met 15 procent tot 127.000 (ultimo 2015: 110.000).
2. **Werken aan nieuwe, open infrastructuren**
   Het aanleggen van alternatieve infrastructuren kan een manier zijn om duurdere investeringen in

het bestaande net te voorkomen. In juni heeft DGO samen met Ennatuurlijk het warmtenet overgenomen van de gemeente Hengelo. Industriële restwarmte van AkzoNobel wordt via het warmtenet naar bedrijven en woningen getransporteerd. Het warmtenet bestaat nu uit afzonderlijke, kleine warmtenetten. Na de zomer start DGO met de aanleg van een hoofdleiding (backbone) die netten met elkaar verbindt.
Verder krijgt het nieuwe bedrijventerrein Lelystad Airport Businesspark de komende jaren de mondiale primeur van het eerste publieke gelijkstroomnet. Bedrijven die zich hier vestigen hebben straks zowel een 'traditionele' aansluiting met wisselstroom als een met gelijkstroom. Met een gelijkstroomnet is een energiebesparing van 10 procent haalbaar.

3. **Digitaliseren van de netten**
Dankzij de opmars van ICT ontstaan er in hoog tempo nieuwe digitale mogelijkheden om onze netten te beheren. Door het installeren van slimme meters, sensoren, op afstand bedienbare schakelaars en een telecomnetwerk kunnen wij storingen snel opsporen en zelfs voorkomen, gerichter investeren in de netten, en klanten data aanbieden die zij nodig hebben om gemakkelijker hun energiekeuzes te maken. Een cruciale schakel in het slimmer maken van onze infrastructuur is de slimme meter. De komende vijf jaar krijgen al onze klanten deze nieuwe meter aangeboden. De slimme meter helpt klanten om energie te gebruiken als het goedkoop is. Of terug te leveren als de elektriciteitsprijs hoog is. In de eerste helft van 2016 hebben we op 201.000 adressen de slimme meter aangeboden (doelstelling heel 2016: 424.000).
Verder is in mei het draadloze CDMA-datacommunicatienetwerk officieel in gebruik genomen. Dit netwerk biedt optimale dekking en datacapaciteit voor de slimme meter en smart grid toepassingen en is ook geschikt voor andere nutsinfrastructuren. Op dit moment maken energienetbeheerders Liander, Stedin en Westland Infra gebruik van dit netwerk, dat is ondergebracht in een gezamenlijke dochteronderneming van Alliander en Stedin.

4. **Excellent netbeheer**
Klanten willen een betrouwbare én veilige infrastructuur. Om de robuustheid van ons net te blijven garanderen, investeren wij volop in de netten. In de eerste helft van 2016 hebben we € 371 miljoen uitgegeven aan onderhoud, vervanging en aanleg van onze energie-infrastructuur (eerste helft 2015: € 333 miljoen). In ons jaarplan over 2016 is terug te lezen waar we in de regio werken aan onze infrastructuur. Continue energielevering is van groot belang voor onze klanten. Onze medewerkers zetten zich dag en nacht in voor een betrouwbaar en veilig net. Onze klanten hadden in de eerste helft van 2016 gemiddeld 23,4 minuten geen elektriciteit. Dit is een stijging ten opzichte van de eerste helft van 2015 (20,5 minuten). De meest opvallende stroomonderbreking vond plaats in Amsterdam Zuidoost en Diemen, waar 25.000 klanten een groot deel van de avond en nacht zonder elektriciteit zaten door het uitvallen van een onderstation van landelijk netbeheerder TenneT en Liander.

Overige ontwikkelingen

Per 1 mei 2016 is Kenter een zelfstandig onderdeel binnen Alliander geworden. Kenter was voorheen het meetbedrijf van Liander. Kenter geeft ondernemers 24/7 inzicht in hoeveel energie ze waar, wanneer en waarvoor gebruiken. Het bedrijf plaatst meters, levert betrouwbare meetdata en online overzichten met verbruiksanalyses aan grootzakelijke klanten.

De toezichthouder ACM heeft verder uitspraak gedaan inzake een handhavingsverzoek over een aantal nieuwe bedrijfsactiviteiten van Alliander, namelijk Hoom, Exe en MPARE. De ACM concludeert dat deze nieuwe activiteiten van Alliander passen binnen de wettelijke kaders en een bijdrage leveren aan het beheren van energienetten. Daarmee dragen ze bij aan de kerntaak om met een betrouwbaar, betaalbaar en toegankelijk netwerk een steeds duurzamere energievoorziening te realiseren. Eerder stelde ACM ook al vast dat activiteiten van Allego binnen de kaders van de wet vallen.

Deze nieuwe activiteiten helpen om investeringen in de capaciteit van de netten te verminderen. Zo richt Hoom zich op energiebesparing door huiseigenaren en dat kan leiden tot vermindering van de netbelasting. MPARE biedt nieuwe diensten zoals het aanbieden van software en platformen die consumenten en bedrijven helpen om de controle te houden over hun eigen data.

Maatschappelijk verantwoord ondernemen

Naast onze bijdrage aan het faciliteren van de overgang naar een duurzamer energiesysteem voor onze klanten, maakt Alliander ook werk van maatschappelijk verantwoord ondernemen. De CO_2-uitstoot van onze onderneming in de eerste helft van 2016 bedraagt 348 kton (eerste helft 2015: 393 kton). De daling wordt onder meer veroorzaakt door het vergroenen van onze netverliezen met behulp van opwek van additionele duurzame energie in Nederland. Wij streven naar een klimaatneutrale bedrijfsvoering in 2023.

Verder vierden we dit jaar het tienjarig bestaan van de Alliander Foundation. Alliander stimuleert medewerkers om zich in te zetten voor de maatschappij. In het afgelopen jaar deden ruim 900 collega's vrijwilligerswerk via de Alliander Foundation.

Groene obligatielening

In april heeft Alliander voor € 300 miljoen een nieuwe obligatie uitgegeven tegen een couponrente van 0,875% en een looptijd van 10 jaar. Het was de eerste keer dat Alliander een green bond uitgaf, een obligatielening die moet worden aangewend voor investeringen met een duurzaam karakter. De opbrengsten van deze green bond zijn gebruikt voor de herfinanciering van met name investeringen in slimme meters en het duurzaam gerenoveerde kantoor in Duiven.

Ruilverkaveling

Per 1 januari 2016 is de transactie gerealiseerd waarbij de netwerken in Friesland en de Noordoostpolder zijn gekocht van Enexis en op hetzelfde moment de netwerken in de regio Eindhoven en Zuidoost- Brabant (Endinet Groep B.V) zijn verkocht aan Enexis. Bij deze aankoop gaat het om 51.000 elektriciteits- en 196.000 gasaansluitingen in Friesland en 28.000 elektriciteits- en 27.000 gasaansluitingen in de Noordoostpolder. Bij de verkoop van Endinet gaat het om 108.000 elektriciteits- en 398.000 gasaansluitingen.
De netten in Friesland en Noordoostpolder liggen midden in het Liander verzorgingsgebied, waardoor een efficiëntere bedrijfsvoering mogelijk is. De aankoop is daarnaast volledig in lijn met het strategisch kader per gebied of regio één en dezelfde netbeheerder voor elektriciteit en gas te hebben. De boekwinst op de verkoop van Endinet bedraagt € 176 miljoen. Voor een nadere toelichting op deze transactie zie bladzijde 30 van dit halfjaarbericht.

Investeringen, onderhoud en innovatie in de netten

Het bewaken van de kwaliteit, veiligheid en capaciteit van de elektriciteits- en gasnetten, nu en in de toekomst, is een kerntaak van netbeheerder Liander. Onderhoud en investeringen in vervanging van de energienetten zijn nodig om én de kwaliteit en veiligheid op het huidige niveau te houden én de toenemende duurzaam opgewekte energiestromen te kunnen distribueren.

De investeringen in het netwerk en meters bedroegen € 254 miljoen in het eerste halfjaar van 2016 (2015: € 212 miljoen). De stijging van de investeringen is voor een belangrijk deel het gevolg van de grootschalige aanbieding van de slimme meter, waardoor de investeringen in meetinrichtingen met € 27 miljoen zijn toegenomen tot € 53 miljoen. In het eerste halfjaar van 2016 zijn er bij 201.000 klanten slimme meters aangeboden. Dit is bij 124.000 meer klanten dan in het eerste halfjaar van 2015 (77.000). De kavelgewijze grootschalige aanbieding is in 2015 gestart en begint nu op stoom te komen.

De investeringen in de vervanging van bestaande netten bedroegen in het eerste halfjaar van 2016 € 85 miljoen (2015: € 82 miljoen), terwijl € 109 miljoen (2015: € 92 miljoen) werd geïnvesteerd in uitbreiding van de netten. De kosten van storingen en onderhoud zijn in het eerste halfjaar van 2016 met € 117 miljoen min of meer gelijk aan die in het eerste halfjaar van 2015 (€ 121 miljoen).

Investeringen, onderhoud en innovatie in de netten

€ miljoen	Realisatie t/m juni 2016	Realisatie t/m juni 2015	Doelstelling ultimo 2016	Realisatie 2015
Elektriciteit				
Uitbreiding	91	75	195	170
Vervanging	44	35	86	79
Gas				
Uitbreiding	18	17	35	41
Vervanging	41	47	126	101
Meetinrichtingen	53	26	112	62
Overig netwerk	7	12	28	34
Totaal investeringen	**254**	**212**	**582**	**487**
Storingen en Onderhoud	117	121	235	238
Totaal onderhoudskosten & investeringen	**371**	**333**	**817**	**725**
Aantal adressen slimme meter aangeboden	201.000	77.000	424.000	191.000

Komende periode blijven we onverminderd werken aan de energievoorziening van de toekomst. Dat is ook hard nodig, kijkend naar de uitdagingen die de klimaatafspraken in Parijs met zich meebrengen. Om de opwarming van de aarde te beperken, rest er een enorme maatschappelijke en ingrijpende opgave op veel terreinen. Samen met onze ruim 7.000 medewerkers zetten we onze ingezette koers voort om ons in te zetten voor een betrouwbare, betaalbare en duurzame energievoorziening.

Risicomanagement

Alliander wil op een verantwoorde wijze zijn doelstellingen bereiken en daarbij ook voldoen aan wet- en regelgeving. Het identificeren, beoordelen en beheersen van risico's en daar transparant over zijn, helpt de hele organisatie en stelt Alliander in staat om bij te sturen en te verbeteren We managen daarom de risico's door het jaar heen proactief en nemen, indien nodig en gewenst, maatregelen om risico's te mitigeren. Voor een nadere toelichting over risicomanagement wordt verwezen naar het hoofdstuk "Corporate Governance" in het jaarverslag over 2015.

We maken onderscheid tussen interne risico's die we lopen vanuit ons eigen handelen en externe risico's die ontstaan vanuit de ontwikkelingen in onze omgeving. De belangrijkste risico's worden frequent besproken met de Raad van Bestuur en ieder kwartaal met de Raad van Commissarissen. De mogelijke impact op onze strategische doelen en de kans van optreden bepalen wat we als onze belangrijkste risico's aannemen.

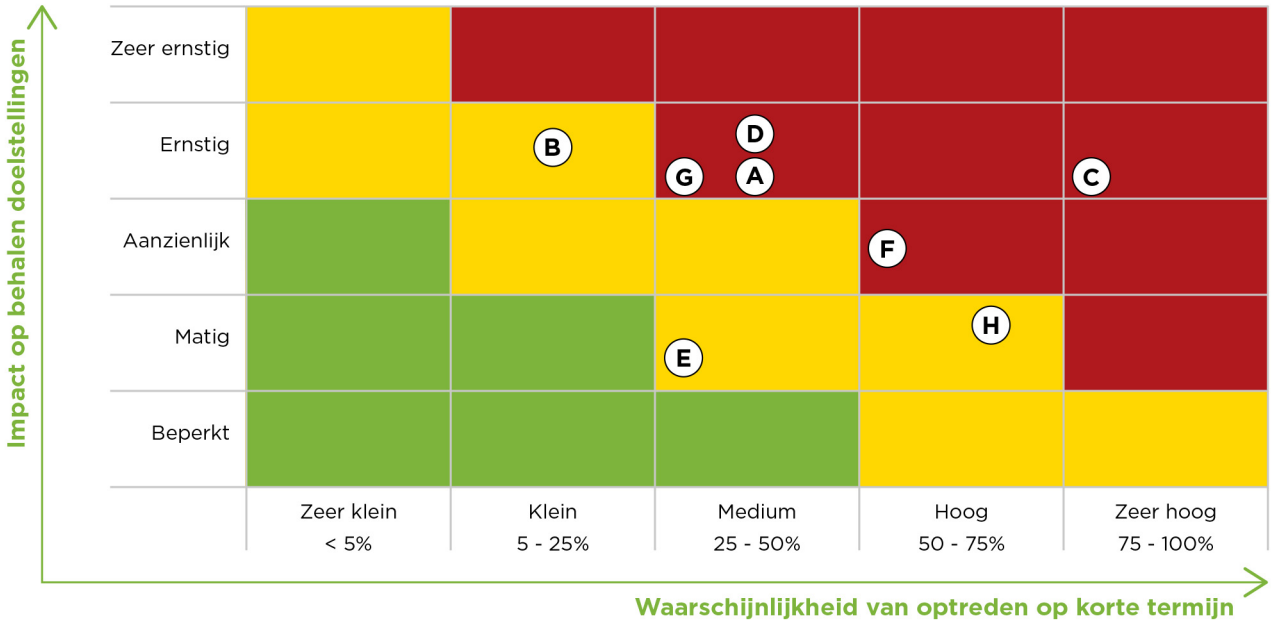
Overzicht belangrijkste risico's

Intern

A Onvoldoende anticiperen op de impact van de energietransitie
B Datakwaliteit
C Haalbaarheid meterwisselvolume

Extern

D Toenemende complexiteit ruimtelijke ordening
E Cybercriminaliteit
F Veranderende wetgeving
G Precario
H Gasstoringen als gevolg van waterleidingbreuken

De pijlen voor ieder risico geven aan wat de verwachte ontwikkeling van het risico is voor de komende periode: omhoog (toenemend risico), gelijk of omlaag (dalend risico).

Interne risico's

↓ A. Onvoldoende anticiperen op de impact van de energietransitie

Wat is het risico?

De energiemarkt is volop in beweging. We zien verschillende trends die impact hebben op de netbeheerder. Tijdig anticiperen op de impact van deze ontwikkelingen is belangrijk om ook in de toekomst aan de energiebehoefte te kunnen blijven voldoen. De belangrijkste gevolgen van dit risico kunnen zijn gedwongen desinvesteringen en het niet tijdig kunnen invullen van de klantbehoefte.

Hoe wordt het gemanaged?

Alliander is actief bezig met het verwerven van de benodigde kennis voor de energietransitie. We voeren onder andere gesprekken met onze belangrijkste partners en worden steeds succesvoller door bij impactvolle projecten vroeg aan tafel te komen. Bovendien onderzoeken we hoe gebruikersgedrag en -spreiding optimaal gefaciliteerd kunnen worden. Data gedreven netbeheer is daarbij een belangrijke strategische pijler.

↓ B. Datakwaliteit

Wat is het risico?

Om te kunnen blijven voorzien in de kwaliteit en beschikbaarheid van onze netten leggen we verschillende soorten data vast. Wanneer de kwaliteit en integriteit van data over onze netten en adres-, meet- en contractgegevens van onze klanten onvoldoende geborgd zijn, kan dit tot gevolg hebben dat de betrouwbaarheid van onze dienstverlening daalt en de kosten voor bedrijfsvoering te hoog worden.

Hoe wordt het gemanaged?

De afgelopen periode werkte Liander aan het verder digitaliseren van haar brondata (onder andere middels vectoriseren), waarbij vergaande standaardisatie en uniformering is toegepast.

↑ C. Haalbaarheid meterwisselvolume

Wat is het risico?

Dit jaar vindt een verdere volume-opschaling plaats bij de grootschalige aanbieding van slimme meters (GSA). Deze opschalingsperiode valt samen met de introductie van een nieuw metertype, de introductie van een nieuw netwerk ten bate van communicatie met de slimme meters, alsmede een intensivering van de samenwerking met de nieuwe aannemers die voor de GSA zijn aangetrokken. Bij onvoldoende sturing kan dit tot gevolg hebben dat niet alle huishoudens binnen het werkgebied van Liander tijdig voor 2020 een slimme meter aangeboden krijgen.

Hoe wordt het gemanaged?

Liander werkt daarom aan, onder andere, de aanleg van voorraden van metertypes en flexibiliteit in capaciteitsafspraken met de aannemers. Tevens zijn uitwijkplannen opgesteld en is een calamiteitenproces ingericht om onvoorziene ontwikkelingen adequaat het hoofd te kunnen bieden (business continuity management).

Externe risico's

→ D. Toenemende complexiteit ruimtelijke ordening

Wat is het risico?

Liander wordt steeds vaker geconfronteerd met toenemende complexiteit bij het vinden van tracés en locaties voor de infrastructuur en dit brengt hoge kosten met zich mee. De beschikbare ruimte in dichtbewoonde gebieden is beperkt, zowel onder als boven de grond. Bovendien worden er strengere eisen gesteld aan de zichtbaarheid van de bovengrondse infrastructuur en de nabijheid van woonhuizen.

Hoe wordt het gemanaged?

Het risico wordt gemanaged door een professionele organisatie in te richten met een specifieke focus op de planologische aspecten bij het managen van onze assets. Daarnaast voeren we proactief gesprekken met bijvoorbeeld omwonenden, gemeenten en provincies.

→ E. Cybercriminaliteit

Wat is het risico?

Cybercriminaliteit kan tot gevolg hebben dat belangrijke delen van het netwerk onbestuurbaar worden. Bovendien kunnen virussen binnenkomen via de computers van medewerkers. Ook vanwege de toenemende digitalisering van onze energienetten en bovengrondse assets is cyber security een belangrijk onderwerp.

Hoe wordt het gemanaged?

We beveiligen onze netwerken en computers tegen aanvallen. Daarnaast werken we binnen Netbeheer Nederland intensief samen op dit gebied en Alliander onderhoudt ook nauwe contacten met het Nationaal Cyber Security Centrum van de Rijksoverheid. Alliander onderhoudt ook nauwe banden met andere partijen zodat we gezamenlijk de ("snelle") ontwikkelingen kunnen volgen en externe signalen van aanvallen vroegtijdig kunnen opvangen.

↓ F. Veranderende wetgeving

Wat is het risico?

Onze ambities en onze operatie moeten we soms aanpassen aan regulatorische ontwikkelingen als de wet- en regelgeving wijzigt. Het grootste deel van onze activiteiten is namelijk gereguleerd. Het gaat hier om de aansluit- en transportdiensten elektriciteit en gas en de meetdienst kleinverbruik. Nieuwe wetgeving (STROOM) is eind december 2015 door de Eerste Kamer verworpen. Een nieuw wetsvoorstel (Wetsvoorstel Voortgang Energietransitie) wordt na de consultatiefase in september 2016 voorgelegd aan de Tweede Kamer.

Hoe wordt het gemanaged?

We voeren proactief de dialoog met de overheid en toezichthouders over ontwikkelingen in wet- en regelgeving met betrekking tot netbeheer en geven onze visie op regulatorische ontwikkelingen. Onze kennisexperts voeren scenarioberekeningen uit en kijken naar de impact op de uitvoering van onze taken. Daarnaast werken we aan het intern verhogen van het reguleringsbewustzijn.

↓ G. Precario

Wat is het risico?

De kosten voor precario - de gemeentelijke heffing die Liander moet betalen voor het gebruik van openbare grond - worden doorberekend in de tarieven. De lokale heffingen verhogen generiek de tarieven voor alle klanten, terwijl precario door slechts een aantal gemeentes wordt geheven. Liander is daarom tegen precarioheffing.

Hoe wordt het gemanaged?

Het financiële risico van precario voor Liander is door een aanpassing in de regulering gemitigeerd. Waar nodig start Liander procedures tegen de heffing van precario. Reeds langere tijd vindt een actieve lobby plaats voor de afschaffing van precario op nutsvoorzieningen. Eind juni is door de Minister een wetsvoorstel ingediend tot afschaffing van precario op nutsvoorzieningen met een overgangstermijn voor de heffende gemeenten van 10 jaar. Na de zomer vindt behandeling in de Tweede Kamer plaats.

→ H. Gasstoringen als gevolg van waterleidingbreuken

Wat is het risico?

We hebben sinds 2014 meermaals te maken gehad met een omvangrijke gasstoring als gevolg van een waterleidingbreuk. In alle gevallen ontstond de storing door een combinatie van breuken in de waterleiding en gasleiding en werd de duur van de storing negatief beïnvloed door vervuiling van het gasnet met water en zand. De direct getroffenen ontvangen een wettelijke compensatievergoeding. Het reputatierisico neemt toe wanneer er herhaalstoringen plaatsvinden.

Hoe wordt het gemanaged?

We hebben met alle waterleidingbedrijven gekeken naar de risicopunten. In dit kader hebben onder meer Vitens-monteurs een training gevolgd om op de locatie van een waterleidingbreuk te kunnen voorkomen dat de gasleiding eveneens breekt. Daarnaast werken Liander en Vitens intensiever samen, zowel op lokaal als bestuurlijk niveau.

Overige zaken

Actualisering beleid

In het jaarverslag over 2015 maakten wij melding van de actualisering van het risicomanagement beleid. Onderdeel van die vernieuwing is onder andere het stroomlijnen van de communicatie over risico's, zoals bijvoorbeeld middels de risicomatrix. De aanpassing van deze matrix heeft invloed op hoe wij onze risico's weergeven in dit verslag. Naast de frequente herwaardering van risico's heeft dit effect in de beweging van risico's ten opzichte van het jaarverslag 2015.

Juridische procedures en claims

In januari 2014 heeft het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBb) in een geschil met een andere netbeheerder uitspraak gedaan inzake de definitie van een elektriciteitsaansluiting. Hierbij is geconcludeerd dat bepaalde koppelingen geen aansluitingen waren in de zin van de Elektriciteitswet 1998 en de netbeheerder aan deze partijen geen diensten kon leveren. Per 1 januari 2014 is de Elektriciteitswet 1998 gewijzigd en vallen deze koppelingen alsnog onder de wettelijke definitie van een aansluiting. De uitspraak van het CBb heeft mogelijk gevolgen voor de netbeheerders, waaronder ook Liander. Begin 2016 is een aantal claims door Alliander ontvangen. Liander heeft deze claims gemotiveerd afgewezen.

Liander heeft een claim ontvangen inzake vermeende onverschuldigde betalingen voor beheer en lease van installaties. Aan dit onderwerp gerelateerd lopen diverse procedures bij Liander en andere netbeheerders.

Kredietrisico's

Alliander is blootgesteld aan kredietrisico's op tegenpartijen, debiteuren en crediteuren. Volgens het bestaande kredietbeleid worden kredietrisico's proactief beheerst door toepassing van kredietanalyse en kredietbeheer. In het eerste halfjaar van 2016 is geen materiële kredietschade geleden.

Financiële gang van zaken

Algemeen

Zoals hiervoor vermeld is per 1 januari 2016 de transactie gerealiseerd waarbij netwerken in Friesland en Noordoostpolder (AEF) zijn gekocht van Enexis en op hetzelfde moment de netwerken in de regio Eindhoven en Zuidoost- Brabant (Endinet Groep B.V) zijn verkocht aan Enexis. In de winst-en-verliesrekening van Alliander over het eerste halfjaar van 2015 was hiermee al rekening gehouden door Endinet te classificeren als beëindigde bedrijfsactiviteit. Dit betekent dat Endinet al niet meer in de afzonderlijke posten van de winst-en-verliesrekening 2015 van Alliander is meegeconsolideerd maar dat alleen het netto resultaat van Endinet is verantwoord op de regel resultaat uit beëindigde bedrijfsactiviteiten. Per 1 januari 2016 is Endinet verkocht. In de winst-en-verliesrekening van Alliander over de eerste halfjaar van 2016 is de boekwinst op Endinet als resultaat uit beëindigde bedrijfsactiviteiten verantwoord.

Per 1 januari 2016 is AEF direct geïntegreerd in de netbeheerder Liander. Vanaf deze datum worden dan ook de opbrengsten, kosten en balansposities van AEF in Liander verantwoord. De winst-en-verliesrekening van Alliander over de eerste helft van 2016 uit voortgezette activiteiten is derhalve inclusief AEF en exclusief Endinet (2015: exclusief Endinet en AEF).
Gezien het feit dat in 2015 in AEF diverse activa transacties hebben plaatsgevonden, is het niet mogelijk gebleken vergelijkende cijfers van AEF over de eerste helft van 2015 op te stellen.

Het resultaat na belastingen over het eerste halfjaar 2016 is in vergelijking met dezelfde periode in 2015 € 71 miljoen hoger en is uitgekomen op € 232 miljoen. Het resultaat over 2016 bevat de boekwinst van € 176 miljoen op de verkoop van Endinet aan Enexis. Voor de vergelijking met 2015 dient vermeld te worden dat het resultaat over 2015 een eenmalige bate van € 66 miljoen voor de CDS bevat. Het resultaat uit voortgezette bedrijfsactiviteiten exclusief bijzondere posten bedraagt € 64 miljoen en is hiermee € 52 miljoen lager in vergelijking met dezelfde periode in 2015. Dit is met name het gevolg van hogere kosten voor inkoop, uitbesteed werk, operationele kosten en hogere afschrijvingen, deels gecompenseerd door hogere exploitatiebijdragen van klanten.

De nettoschuldpositie is gedaald met € 127 miljoen naar € 1.608 miljoen. Dit betreft de aflossing van langlopende EMTN-leningen en kortlopende ECP-leningen, deels gecompenseerd door de uitgifte van een groene obligatielening van € 300 miljoen in april. De solvabiliteit is in het eerste halfjaar 2016 met circa 4% toegenomen naar 60%.

Winst-en-verliesrekening

Bedrijfsopbrengsten

De bedrijfsopbrengsten over het eerste halfjaar van 2016 zijn ten opzichte van het eerste halfjaar van 2015 gestegen met € 26 miljoen naar € 848 miljoen. Dit wordt onder andere veroorzaakt door een toename van de ontvangen explotatiebijdragen met € 17 miljoen en een toename van de gereguleerde omzet van € 10 miljoen. Deze laatste is het gevolg van de aankoop van de netten in Friesland en de Noordoostpolder per 1 januari 2016.

Bedrijfskosten

De totale bedrijfskosten over het eerste halfjaar van 2016 zijn uitgekomen op € 740 miljoen (eerste halfjaar 2015: € 593 miljoen). In de totale bedrijfskosten van 2015 was een belangrijke bate van de contractuele afwikkeling van een financieel instrument gerelateerd aan twee cross border lease contracten opgenomen. Gecorrigeerd voor deze incidentele bate is er sprake van een stijging van € 72 miljoen ten opzichte van het eerste halfjaar van 2015. Deze stijging is met name veroorzaakt door:

- toename van de afschrijvingen met € 23 miljoen, onder meer door de overgenomen netten, het hogere investeringsniveau in 2016 en versnelde afschrijvingen op meetinrichtingen als gevolg van de (versnelde) grootschalige aanbieding van de slimme meter;
- stijging van de precariolasten met € 19 miljoen als gevolg van een toenemend aantal heffende gemeenten en een stijging van de tarieven;

- toename van de personeelskosten (zowel eigen als ingehuurd personeel) met totaal € 15 miljoen. Dit betreft voornamelijk CAO-stijgingen en dotaties aan personeelsgerelateerde voorzieningen als gevolg van een lagere rekenrente. De toename van het aantal fte's afkomstig van Enexis is ongeveer gecompenseerd door een lager aantal fte's bij de andere bedrijfsonderdelen;
- toename van de kosten voor inkoop met € 10 miljoen. Dit betreft met name een hogere kostprijs voor de vrije domein activiteiten van Liandon en Liander als gevolg van meer vrije domein activiteiten (en hiermee hogere kosten) ten opzichte van voorgaand jaar;
- toename van de overige operationele bedrijfskosten met € 7 miljoen, onder andere door hogere advieskosten als gevolg van de ruilverkaveling met Enexis B.V., hogere ICT kosten en een hogere dotatie aan de voorziening voor dubieuze debiteuren;
- toename van de kosten voor inkoop elektriciteit met € 5 miljoen, onder andere doordat de kosten in 2015 positief werden beïnvloed door afrekeningen met TenneT over eerdere jaren;
- stijging van de geactiveerde productie (€ 7 miljoen) door een toename van eigen uren voor te activeren productie als gevolg van toegenomen activiteiten.

Financiële baten en lasten

In het eerste halfjaar van 2016 komen de financiële baten en lasten per saldo uit op een last van € 28 miljoen (eerste halfjaar van 2015: € 34 miljoen). De daling is met name het gevolg van een herfinanciering tegen een lagere rente en een lagere netto schuld.

Resultaten deelnemingen en joint ventures

Het resultaat deelnemingen en joint ventures is over het eerste halfjaar van 2016 € 1 miljoen negatief (eerste halfjaar van 2015: € 1 miljoen negatief).

Belastingen

De effectieve belastingdruk (de belastingdruk uitgedrukt als percentage van het resultaat voor belastingen exclusief het resultaat na belastingen uit deelnemingen en joint ventures) bedraagt 28,8% in het eerste halfjaar van 2016 (eerste halfjaar van 2015: 24,6%). Het verschil tussen de effectieve druk en de nominale druk (25%) wordt veroorzaakt door niet aftrekbare kosten en niet gewaardeerde fiscale verliezen van buitenlandse activiteiten.

Bijzondere posten en fair value mutaties

De resultaten van Alliander kunnen worden beïnvloed door bijzondere posten en fair value mutaties. Bijzondere posten worden door Alliander gedefinieerd als posten die – in de opinie van het management – niet direct voortvloeien uit de reguliere bedrijfsvoering en/of die qua aard en omvang dusdanig significant zijn dat deze voor een goede analyse van de onderliggende resultaten apart moeten worden beschouwd.

Gerapporteerde cijfers en cijfers exclusief bijzondere posten en fair value mutaties

	1e halfjaar					
€ miljoen	Gerapporteerd		Bijzondere posten en fair value mutaties		Exclusief bijzondere posten en fair value mutaties	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Netto-omzet	783	777	-	-	783	777
Overige baten	65	45	-	-	65	45
Totaal kosten van inkoop, uitbesteed werk en operationele kosten	-649	-518	-11	64	-638	-582
Afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen	-182	-159	-	-	-182	-159
Geactiveerde eigen productie	91	84	-	-	91	84
Bedrijfsresultaat (EBIT)	**108**	**229**	**-11**	**64**	**119**	**165**
Financiële baten/(lasten)	-28	-34	-	-5	-28	-29
Resultaat deelnemingen en joint ventures	-1	-1	-	-	-1	-1
Resultaat voor belastingen	**79**	**194**	**-11**	**59**	**90**	**135**
Belastingen	-23	-48	3	-14	-26	-34
Resultaat na belastingen uit voortgezette bedrijfsactiviteiten	56	146	-8	45	64	101
Resultaat na belasting uit beëindigde bedrijfsactiviteiten	176	15	176	-	-	15
Resultaat na belastingen	232	161	168	45	64	116

Toelichting bijzondere posten

De bijzondere last van € 11 miljoen in de kosten van inkoop, uitbesteed werk en operationele kosten heeft voor € 5 miljoen betrekking op de project- en integratiekosten inzake de aankoop van de netwerken in Friesland en de Noordoostpolder (eerste halfjaar van 2015: nihil) en voor € 4 miljoen op advieskosten met betrekking tot deze transactie. Gezien het bijzondere karakter van de ruilverkaveling zijn deze kosten verantwoord als bijzondere post in het resultaat.

Het restant van de bijzondere post in de kosten van inkoop, uitbesteed werk en operationele kosten in het eerste halfjaar van 2016 (€ 2 miljoen) heeft te maken met kosten in verband met organisatieaanpassingen (2015: € 2 miljoen).

De bijzondere bate in de kosten van inkoop, uitbesteed werk en operationele kosten van € 64 miljoen in het eerste halfjaar van 2015 had voor € 66 miljoen betrekking op de contractuele beëindiging van de CDS. Dit betrof een financieel instrument dat gerelateerd was aan twee cross border lease contracten.

De bijzondere financiële last van € 5 miljoen in het eerste halfjaar van 2015 betrof voornamelijk valutaresultaten met betrekking tot de CDS (aangezien dit een US-dollar instrument betrof).

Het belastingeffect op de bijzondere posten en fair value mutaties is verantwoord onder de belastingen.

Het resultaat na belasting uit beëindigde bedrijfsactiviteiten van € 176 miljoen heeft volledig betrekking op de boekwinst van de verkoop van Endinet aan Enexis. Hierbij kan worden opgemerkt dat voor de boekwinst de deelnemingsvrijstelling van toepassing is.

Resultaat segmenten

In verband met de verkoop van Endinet per 1 januari 2016 is de segmentindeling gewijzigd. Met ingang van het boekjaar 2016 onderscheidt Alliander de volgende segmenten:

- Netbeheerder Liander
- Overig

Tot en met 2015 werd Endinet als een separaat segment gerapporteerd en bestond de segmentindeling uit:

- Netbeheerder Liander
- Netwerkbedrijf Endinet
- Overig

De segmenten zijn bepaald op basis van de interne rapportagestructuur van Alliander. Voor het eerste halfjaar 2015 is bij deze interne rapportagestructuur geen rekening gehouden met de classificatie voor Endinet als 'aangehouden voor verkoop'. Dit betekent dat Endinet wordt meegeconsolideerd in de cijfers van Alliander en de afschrijvingen niet zijn stopgezet. Het gevolg is dat het resultaat voor het eerste halfjaar 2015 van de segmenten afwijkt van het bedrijfsresultaat zoals verantwoord in de winst-en-verliesrekening.

Het bedrijfsresultaat van het segment Liander bedraagt over het eerste halfjaar van 2016 € 154 miljoen, een daling van € 43 miljoen ten opzichte van het eerste halfjaar van 2015, onder meer als gevolg van lagere gereguleerde tarieven. Het segment Netwerkbedrijf Endinet is per 1 januari 2016 verkocht en maakt derhalve vanaf 2016 geen onderdeel meer uit van Alliander. Bij het segment Overig (dit bestaat met name uit de niet-gereguleerde activiteiten en de staven en service-units) bedraagt het bedrijfsresultaat minus € 35 miljoen (eerste halfjaar van 2015: minus € 29 miljoen) onder andere door niet doorbelaste kosten van staven en service units en de kosten van nieuwe activiteiten.

Kasstroom

Kasstroom uit operationele activiteiten

In het eerste halfjaar van 2016 is de kasstroom uit operationele activiteiten uitgekomen op een kasstroom van € 106 miljoen (eerste halfjaar 2015: € 241 miljoen). De daling van € 135 miljoen is met name veroorzaakt door een lagere omzet, gestegen kosten en mutaties in de werkkapitaalposities.

Kasstroom uit investeringsactiviteiten

De kasstroom uit investeringsactiviteiten in het eerste halfjaar van 2016 bedraagt € 95 miljoen (eerste halfjaar van 2015: € -229 miljoen). Deze stijging wordt vooral veroorzaakt door verkoop van Endinet B.V. deels gecompenseerd door de aankoop van AEF B.V. De investeringen in materiële vaste activa in het eerste halfjaar van 2016 bedragen € 304 miljoen (eerste halfjaar 2015: € 261 miljoen).

Investeringen in materiële vaste activa

	1e halfjaar[1]	
€ miljoen	2016	2015
Elektriciteit gereguleerd	134	110
Gas gereguleerd	59	68
Meetinrichtingen	53	26
Gebouwen, ICT, etc.	58	57
Totaal	304	261

1 Inclusief investeringen Endinet (2015) en in Duitsland.

Kasstroom uit financieringsactiviteiten

De kasstroom uit financieringsactiviteiten bedraagt over het eerste halfjaar van 2016 een uitstroom van € 211 miljoen ten opzichte van een uitstroom van € 20 miljoen over dezelfde periode in 2015. Deze stijging wordt onder andere veroorzaakt door de contractuele aflossing op de EMTN-portefeuille.

Financiering en kredietwaardigheid

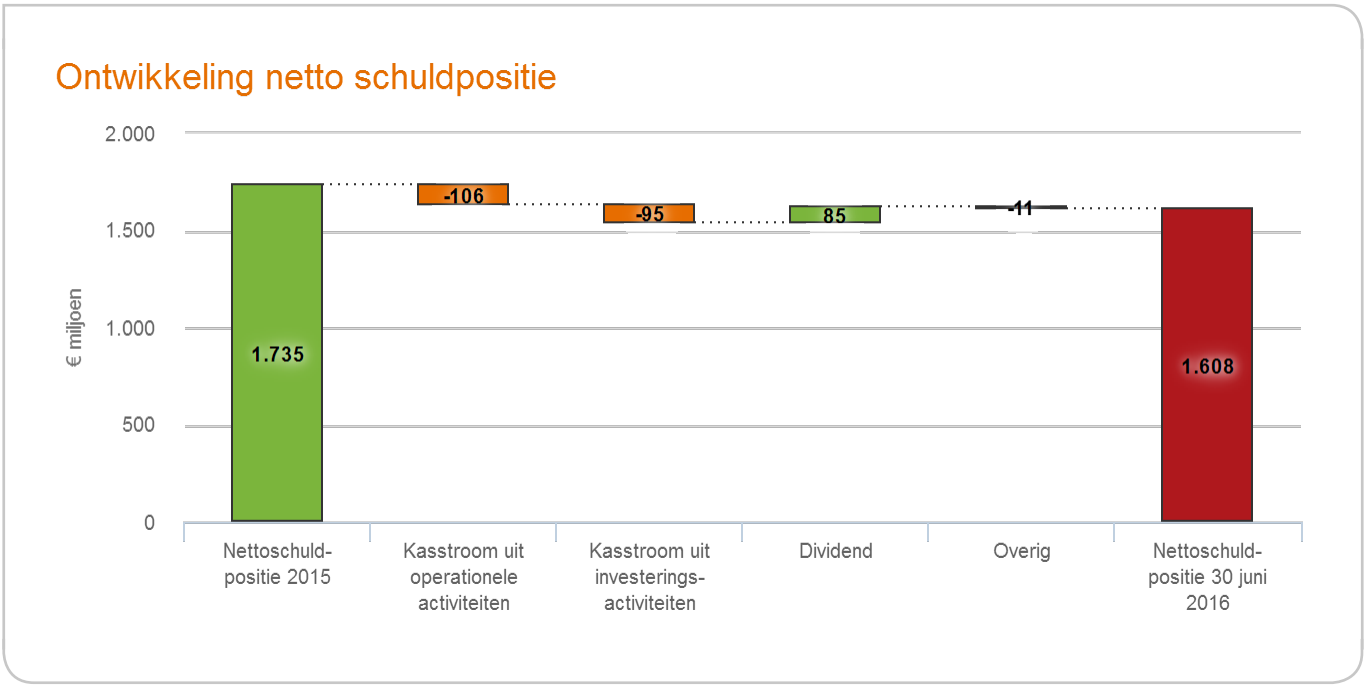
Financieel beleid

Het financieel beleid van Alliander richt zich op een balans tussen bescherming van obligatiehouders en andere verschaffers van vreemd vermogen en een adequaat aandeelhoudersrendement, met behoud van de flexibiliteit om de onderneming te laten groeien en te kunnen investeren. Het financiële kader waarbinnen Alliander opereert is gebaseerd op de vier ratio's zoals opgenomen in de kerncijfers. Per 30 juni 2016 wordt voor alle ratio's aan de gestelde norm voldaan.

Algemene uitgangspunten van het financieel beleid zijn het zorgdragen voor een evenwichtig aflossingsschema, het beschikken over gecommitteerde kredietfaciliteiten en het aanhouden van voldoende liquide middelen. Met het opereren binnen het financiële kader en de algemene uitgangspunten wordt een solide A rating profiel gehandhaafd.

Nettoschuldpositie en financiering

De nettoschuldpositie per 30 juni 2016, op basis van IFRS, bedraagt € 1.360 miljoen (31 december 2015: € 1.487 miljoen) en op basis van het financieel beleid van Alliander € 1.608 miljoen (31 december 2015: € 1.735 miljoen). De daling van € 127 miljoen is met name het gevolg van de opbrengst van de ruilverkaveling met Enexis B.V. van € 359 miljoen deels gecompenseerd door het uitbetaalde dividend over 2015 van € 85 miljoen in april 2016 en de daling van de kasstroom uit operationele activiteiten.

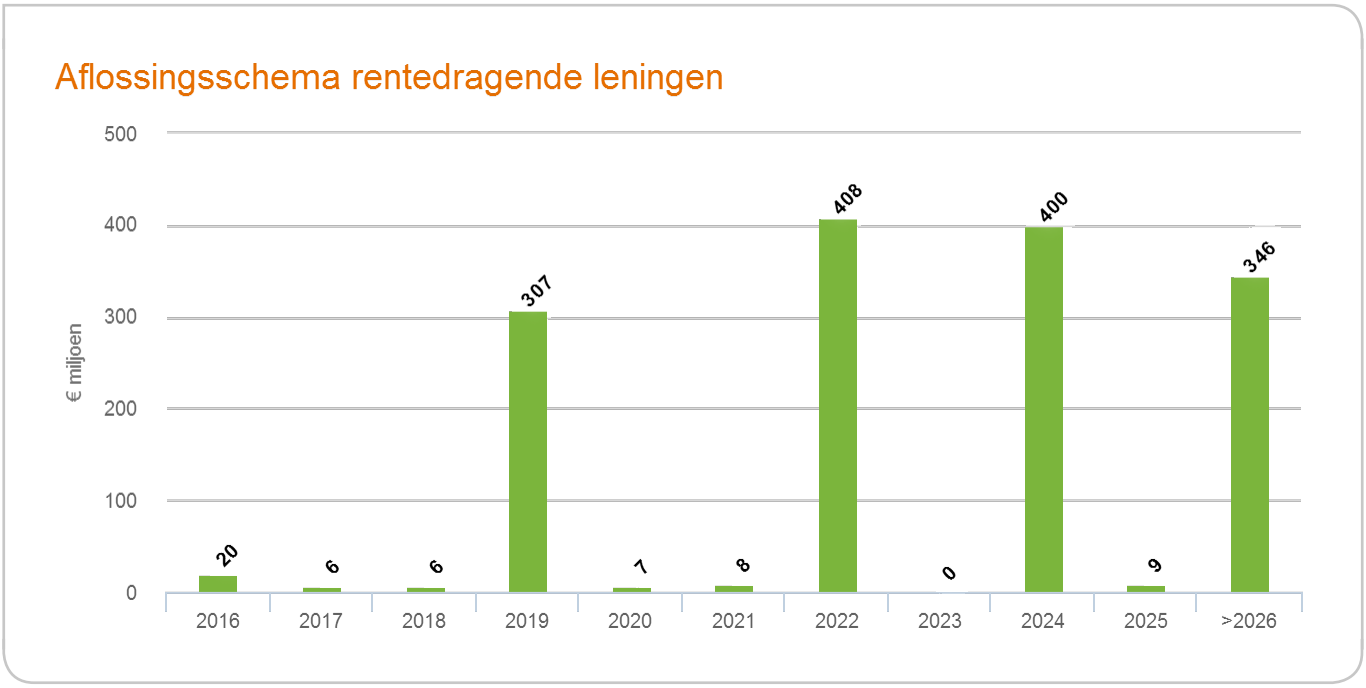
Reconciliatie nettoschuldpositie

€ miljoen	30 juni 2016	31 december 2015
Langlopende financiële verplichtingen	1.484	1.197
Kortlopende financiële verplichtingen	25	471
Verplichtingen uit hoofde van financiële leases	160	162
Brutoschuldpositie	**1.669**	**1.830**
Liquide middelen	79	89
Kortlopende financiële activa	-	25
Beleggingen die dienen ter dekking van leaseverplichtingen uit hoofde van cross border leases	230	229
Totaal liquide middelen en beleggingen	**309**	**343**
Nettoschuldpositie volgens de jaarrekening (IFRS)	1.360	1.487
50% van de achtergestelde eeuwigdurende obligatielening	248	248
Nettoschuldpositie volgens financieel beleid Alliander	1.608	1.735

Kredietfaciliteiten

Ultimo juni 2016 heeft Alliander de beschikking over een Revolving Credit Facility (RCF) met een totaalbedrag van € 600 miljoen en een looptijd tot midden juli 2018. Onder de RCF is per 30 juni 2016, evenals per 31 december 2015, niet getrokken. Daarnaast heeft Alliander een EMTN programma van € 3 miljard waaronder per 30 juni 2016 voor € 1,4 miljard (per 31 december 2015: € 1,5 miljard) aan obligaties is uitgegeven en een ECP-programma van € 1,5 miljard waaronder per 30 juni 2016 voor ECP geen uitgifte is geweest (per 31 december 2015 € 46 miljoen).

De aflossingen in de eerste helft van 2016 hebben met name bestaan uit het EMTN programma € 400 miljoen (aflossing in april 2016) en het lopende ECP-programma (aflossing van kortlopende uitgiften in januari, mei en juni 2016). In 2016 is € 300 miljoen aan groene obligaties uitgegeven onder het EMTN programma. De aflossingen in de komende jaren bestaan met name uit de obligatieleningen met betrekking tot het EMTN-programma.

Verklaring Raad van Bestuur

De Raad van Bestuur verklaart, voor zover bekend, dat:

1. De geconsolideerde halfjaarcijfers 2016 een getrouw beeld geven van de activa, de passiva, de financiële positie en de winst van Alliander N.V. en de gezamenlijk in de consolidatie opgenomen ondernemingen; en
2. Het verslag van de Raad van Bestuur een getrouw overzicht geeft omtrent de toestand op de balansdatum, de belangrijkste gebeurtenissen gedurende het halve boekjaar en een beschrijving van de voornaamste risico's en onzekerheden voor de overige zes maanden van het boekjaar 2016 van Alliander N.V. en de gezamenlijk in de consolidatie opgenomen ondernemingen.

Arnhem, 27 juli 2016

Raad van Bestuur

Peter Molengraaf, voorzitter
Mark van Lieshout
Ingrid Thijssen

Raad van Bestuur Alliander, van links naar rechts: Ingrid Thijssen, Peter Molengraaf, Mark van Lieshout

Verkorte geconsolideerde halfjaarcijfers 2016

Geconsolideerde winst-en-verliesrekening

	1e halfjaar[1]	
€ miljoen	2016	2015
Netto-omzet	**783**	**777**
Overige baten	65	45
Totaal bedrijfsopbrengsten	**848**	**822**
Bedrijfskosten		
Kosten van inkoop en uitbesteed werk	-195	-182
Personeelskosten	-238	-222
Externe personeelskosten	-60	-61
Overige bedrijfskosten	-156	-53
Totaal kosten van inkoop, uitbesteed werk en operationele kosten	**-649**	**-518**
Afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen vaste activa	-182	-159
Af: Werk uitgevoerd door de groep en gekapitaliseerd als materiële vaste activa in uitvoering	91	84
Totaal bedrijfskosten	**-740**	**-593**
Bedrijfsresultaat	108	229
Financiële baten	8	4
Financiële lasten	-36	-38
Resultaat na belastingen deelnemingen en joint ventures	-1	-1
Resultaat voor belastingen uit voortgezette bedrijfsactiviteiten	**79**	**194**
Belastingen	-23	-48
Resultaat na belastingen uit voortgezette bedrijfsactiviteiten	56	146
Resultaat na belastingen uit beëindigde bedrijfsactiviteiten	176	15
Resultaat na belastingen	232	161

1 2016: inclusief AEF, exclusief Endinet
2015: exclusief AEF en Endinet (behalve voor het resultaat na belastingen)
Voor de toelichting zie blz. 16

Overzicht totaalresultaat

	1e halfjaar	
€ miljoen	2016	2015
Resultaat na belastingen	232	161
Overige elementen totaalresultaat		
Elementen die via het resultaat worden afgewikkeld		
Herwaardering voor verkoop beschikbare financiële activa	4	-
Totaalresultaat	236	161

Geconsolideerde balans

€ miljoen	30 juni 2016	31 december 2015
Vaste activa		
Materiële vaste activa	6.366	5.899
Immateriële vaste activa	302	280
Investeringen in deelnemingen en joint ventures	8	9
Voor verkoop beschikbare financiële activa	230	229
Overige financiële activa	41	42
Latente belastingvorderingen	236	248
	7.183	**6.707**
Vlottende activa		
Voorraden	59	54
Handels- en overige vorderingen	241	238
Overige financiële activa	-	25
Liquide middelen	79	89
	379	**406**
Activa aangehouden voor verkoop	**-**	**613**
Totaal activa	**7.562**	**7.726**
Eigen vermogen en verplichtingen		
Eigen vermogen		
Aandelenkapitaal	684	684
Agioreserve	671	671
Achtergestelde eeuwigdurende obligatielening	496	496
Herwaarderingsreserve	57	53
Overige reserves	1.697	1.548
Resultaat boekjaar	232	235
Totaal eigen vermogen	**3.837**	**3.687**
Verplichtingen		
Langlopende verplichtingen		
Rentedragende verplichtingen	1.484	1.197
Verplichtingen uit hoofde van financiële leases	160	162
Vooruitontvangen opbrengsten	1.580	1.559
Latente belastingverplichtingen	22	-
Voorzieningen voor personeelsbeloningen	50	49
Overige voorzieningen	4	3
	3.300	**2.970**
Kortlopende verplichtingen		
Handelsschulden en overige te betalen posten	125	133
Belastingverplichtingen	25	101
Rentedragende verplichtingen	25	471
Voorzieningen voor personeelsbeloningen	47	53
Overlopende passiva	203	216
	425	**974**
Verplichtingen aangehouden voor verkoop	-	95
Totaal verplichtingen	**3.725**	**4.039**
Totaal eigen vermogen en verplichtingen	**7.562**	**7.726**

Geconsolideerd kasstroomoverzicht

	1e halfjaar	
€ miljoen	2016	2015
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Resultaat na belastingen	232	161
Aanpassingen voor:		
- financiële baten en lasten	28	34
- belastingen	23	51
- resultaat na belastingen deelnemingen en joint ventures	1	1
- afschrijvingen, amortisaties en bijzondere waardeverminderingen	150	136
- vrijval voorziening CDS na belastingen	-	-49
- boekresultaat verkoop Endinet	-176	-
Veranderingen in werkkapitaal:		
- voorraden	-5	-7
- handels- en overige vorderingen	-3	-5
- handelsschulden en overlopende passiva	-6	18
Totaal veranderingen in werkkapitaal	-14	6
Mutatie belastinglatenties, voorzieningen, derivaten en overig	-24	-20
Kasstroom uit bedrijfsoperaties	**220**	**320**
Betaalde rente	-39	-39
Ontvangen rente	1	1
Betaalde (ontvangen) winstbelasting	-76	-41
Totaal	**-114**	**-79**
Kasstroom uit operationele activiteiten	**106**	**241**
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investeringen in materiële vaste activa	-304	-261
Bijdrage investeringen van derden	45	32
Acquisitie onder aftrek van aangekochte liquide middelen	-5	-
Kasstroom uit ruilverkaveling	359	-
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	**95**	**-229**
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
Afgeloste EMTN	-400	-
Aangetrokken EMTN	300	-
Aflossing op langlopende opgenomen leningen	-5	-
Aangetrokken (afgeloste) ECP financiering	-47	-7
(Aflossing op) verstrekte langlopende leningen	1	-4
Ontvangen (uitgezette) kortlopende deposito's	25	-25
Aflossing aangehouden effecten	-	141
Betaald dividend	-85	-125
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	**-211**	**-20**
Nettokasstroom	**-10**	**-8**
Liquide middelen per 1 januari	89	167
Nettokasstroom	-10	-8
Liquide middelen per 30 juni	**79**	**159**

Reconciliatie nettokasstroom

Bij het opstellen van het kasstroomoverzicht over het eerste halfjaar van 2015 is rekening gehouden met de cijfers van Endinet Groep. Hierdoor vindt geen directe aansluiting plaats tussen de in het kasstroomoverzicht opgenomen cijfers en de betreffende cijfers in de balans en winst-en-verliesrekening, waarbij Endinet Groep niet is meegeconsolideerd. Uitgesplitst naar voortgezette (Alliander) en beëindigde bedrijfsactiviteiten (Endinet Groep) is het overzicht als volgt:

€ miljoen	Voortgezette activiteiten	Beeïndigde activiteiten	Eliminaties	Totaal
Kasstroom uit operationele activiteiten	219	22	-	241
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-219	-10	-	-229
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	-20	-13	13	-20
Nettokasstroom	-20	-1	13	-8

Mutatieoverzicht van het geconsolideerd eigen vermogen

	Aan aandeelhouders en andere vermogenverschaffers toerekenbaar eigen vermogen						
€ miljoen	Aandelen-kapitaal	Agioreserve	Achter-gestelde eeuwig-durende obligatie-lening	Herwaar-derings-reserve	Overige reserves	Resultaat boekjaar	Totaal
Per 1 januari 2015	**684**	**671**	**496**	**42**	**1.363**	**323**	**3.579**
Nettoresultaat eerste halfjaar 2015	-	-	-	-	-	161	161
Totaalresultaat eerste halfjaar 2015	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**161**	**161**
Overig[1]	-	-	-	-	-1	-	-1
Dividend 2014	-	-	-	-	-	-125	-125
Bestemming resultaat 2014	-	-	-	-	198	-198	-
Per 30 juni 2015	**684**	**671**	**496**	**42**	**1.560**	**161**	**3.614**
Herwaardering voor verkoop beschikbare financiële activa	-	-	-	11	-	-	11
Couponrente achtergestelde eeuwigdurende obligatielening na belastingen	-	-	-	-	-12	-	-12
Nettoresultaat tweede halfjaar 2015	-	-	-	-	-	74	74
Per 31 december 2015	**684**	**671**	**496**	**53**	**1.548**	**235**	**3.687**
Herwaardering voor verkoop beschikbare financiële activa	-	-	-	4	-	-	4
Nettoresultaat eerste halfjaar 2016	-	-	-	-	-	232	232
Totaalresultaat eerste halfjaar 2016	**-**	**-**	**-**	**4**	**-**	**232**	**236**
Overig[1]	-	-	-	-	-1	-	-1
Dividend 2015	-	-	-	-	-	-85	-85
Bestemming resultaat 2015	-	-	-	-	150	-150	-
Per 30 juni 2016	**684**	**671**	**496**	**57**	**1.697**	**232**	**3.837**

1 Onder 'overig' worden de afrondingsverschillen weergegeven.

Dividend

Dividend met betrekking tot boekjaar 2015 (€ 85 miljoen) is in april 2016 uitgekeerd (€ 0,62 per aandeel).

Achtergestelde eeuwigdurende obligatielening

De achtergestelde eeuwigdurende obligatielening wordt aangemerkt als eigen vermogen, aangezien Alliander geen contractuele verplichting heeft tot terugbetaling van de lening. Voorts zijn eventuele periodieke vergoedingen conditioneel en afhankelijk van uitkeringen aan aandeelhouders.

Toelichting op de geconsolideerde halfjaarcijfers

Algemeen

Alliander N.V. is een naamloze vennootschap die statutair is gevestigd in Arnhem. In dit halfjaarbericht zijn de financiële gegevens opgenomen over het eerste halfjaar van 2016 van de vennootschap en haar dochterondernemingen.

De halfjaarcijfers zijn opgesteld in overeenstemming met IAS 34 'Tussentijdse financiële verslaggeving'.

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

In dit bericht zijn dezelfde waarderingsgrondslagen gehanteerd als in het jaarverslag 2015 van Alliander N.V. dat is te vinden op www.alliander.com, met inachtneming van de onderstaande wijzigingen in standaarden en interpretaties die met ingang van 1 januari 2016 van kracht zijn.

Nieuwe of gewijzigde IFRS-standaarden 2016

Met ingang van 2016 is een aantal, door de EU bekrachtigde, wijzigingen en correcties van IFRS-standaarden en interpretaties van kracht. Deze wijzigingen hebben geen impact voor dit halfjaarbericht. Omdat deze wijzigingen en correcties geen materiële impact hebben op Alliander, worden deze hier niet afzonderlijk toegelicht.

Schattingen, aannames en veronderstellingen

Bij het opstellen van dit halfjaarbericht maakt Alliander gebruik van aannames, veronderstellingen en schattingen. Dit betreft in het bijzonder de bepaling voor voorzieningen, de vaststelling van gebruiksduren op materiële vaste activa, eventuele indicatie van bijzondere waardevermindering op materiële vaste activa, de omzet-verantwoording, de waardering van debiteuren en de vaststelling van de hoogte van de latente belastingvorderingen alsmede van de bepaling van de acute belastingposities. De schattingen, aannames en veronderstellingen zijn in belangrijke mate gebaseerd op ervaringen uit het verleden en op een zo betrouwbaar mogelijke schatting door het management van Alliander van de specifieke omstandigheden die – naar de mening van het management – gegeven de situatie van toepassing zijn. De werkelijke ontwikkelingen kunnen afwijken van de gehanteerde veronderstellingen en aannames, waardoor de werkelijke uitkomst in belangrijke mate kan afwijken van de huidige waardering van een aantal posten in het halfjaarbericht. Gehanteerde veronderstellingen, aannames en schattingen worden periodiek getoetst en zonodig aangepast. Het huidige traditionele kleinverbruik meterpark wordt de komende jaren versneld vervangen in de grootschalige aanbieding van de slimme meter. De te vervangen meters worden tot en met 2020 versneld afgeschreven, hetgeen jaarlijks ten opzichte van 2015 een hogere afschrijvingslast van € 2,7 miljoen tot gevolg heeft.

Naast deze schattingswijziging zijn er ten opzichte van ultimo 2015 geen andere wijzigingen in aannames, schattingen en veronderstellingen.

Gesegmenteerde informatie

In verband met de verkoop van Endinet per 1 januari 2016 is de segmentindeling gewijzigd. Met ingang van het boekjaar 2016 onderscheidt Alliander de volgende segmenten:

- Netbeheerder Liander
- Overig

Tot en met 2015 werd Endinet als een separaat segment gerapporteerd en bestond de segmentindeling uit:

- Netbeheerder Liander
- Netwerkbedrijf Endinet
- Overig

De segmenten zijn bepaald op basis van de interne rapportagestructuur van Alliander. De per 1 januari 2016 overgenomen netten in Friesland en de Noordoostpolder zijn opgenomen in het segment netbeheerder Liander.

In de hieronder vermelde tabel 'Primaire segmentatie eerste halfjaar' zijn per gerapporteerd segment de cijfers exclusief bijzondere posten en fair value mutaties vermeld. Deze resultaten sluiten direct aan op de periodieke interne rapportage. Voorts is de aansluiting weergegeven tussen de geconsolideerde segmentresultaten en het gerapporteerde resultaat voor belastingen.

Reconciliatie segmentresultaten en geconsolideerd resultaat

	1e halfjaar	
€ miljoen	2016	2015
Geconsolideerd bedrijfsresultaat segmenten exclusief bijzondere posten	119	176
Bijzondere posten en fair value mutaties	-11	64
Financiële baten en lasten	-28	-34
Resultaat deelnemingen en joint ventures	-1	-1
Correctie afschrijvingen Endinet (aangehouden voor verkoop – IFRS 5)	-	9
Resultaat voor belastingen beëindigde bedrijfsactiviteiten	-	-20
Resultaat voor belastingen voortgezette activiteiten	79	194

Primaire segmentatie eerste halfjaar

	Netbeheerder Liander		Netwerkbedrijf Endinet		Overig		Eliminaties		Totaal	
€ miljoen	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Bedrijfsopbrengsten										
Externe opbrengsten	774	774	-	49	74	48	-	-	848	871
Interne opbrengsten	2	3	-	-	163	151	-165	-154	-	-
Bedrijfsopbrengsten	**776**	**777**	**-**	**49**	**237**	**199**	**-165**	**-154**	**848**	**871**
Bedrijfskosten										
Bedrijfskosten	622	580	-	41	272	228	-165	-154	729	695
Bedrijfsresultaat	154	197	-	8	-35	-29	-	-	119	176
Gesegmenteerde activa en verplichtingen	**30-6**	**31-12**	**-**	**31-12**	**30-6**	**31-12**	**30-6**	**31-12**	**30-6**	**31-12**
Totaal activa	6.863	6.326	-	592	2.561	2.974	-1.862	-2.213	7.562	7.679
Totaal verplichtingen	4.931	4.588	-	232	1.747	1.993	-2.953	-2.773	3.725	4.040

Bij deze interne rapportage structuur is in 2015 geen rekening gehouden met de classificatie voor Endinet als 'aangehouden voor verkoop'. Dit betekent dat in 2015 Endinet is meegeconsolideerd in de cijfers van Alliander en dat ook de afschrijvingen niet zijn stopgezet. Het gevolg is dat het resultaat van de segmenten in 2015 afwijkt van het bedrijfsresultaat zoals verantwoord in de winst-en-verliesrekening.

Seizoensinvloeden

Het resultaat van Alliander wordt niet in materiële zin beïnvloed door seizoensinvloeden.

EMTN programma

In april heeft Alliander onder het EMTN programma voor € 300 miljoen een nieuwe obligatie uitgegeven tegen een couponrente van 0,875% en een looptijd van 10 jaar. Het was de eerste keer dat Alliander een green bond uitgaf, een obligatielening die moet worden aangewend voor investeringen met een duurzaam karakter. De opbrengsten van deze green bond zijn gebruikt voor de herfinanciering van met name investeringen in slimme meters en het duurzaam gerenoveerde kantoor in Duiven.

De aflossingen in de eerste helft van 2016 hebben met name bestaan uit het EMTN programma € 400 miljoen (aflossing in april 2016) en het lopende ECP-programma (aflossing van kortlopende uitgiften in januari, mei en juni 2016). De aflossingen in de komende jaren bestaan met name uit de obligatieleningen met betrekking tot het EMTN-programma.

Verkoop Endinet en aankoop netten Friesland en de Noordoostpolder

Op 27 juli 2015 werd de overeenkomst (SPA) ondertekend om per 1 januari 2016 netwerken van Enexis in Friesland en de Noordoostpolder (Aktivabedrijf Enexis Friesland B.V., hierna AEF B.V.) te kopen en op hetzelfde moment de netwerken in de regio Eindhoven en Zuidoost- Brabant (Endinet Groep B.V.) te verkopen. Alliander verkocht de aandelen van Endinet Groep B.V. aan Enexis en kocht de aandelen van AEF B.V. van Enexis, onder bijbetaling door Enexis van € 365 miljoen. Bij AEF B.V. gaat het om 51.000 elektriciteits- en 196.000 gasaansluitingen in Friesland en 28.000 elektriciteits- en 27.000 gasaansluitingen in de Noordoostpolder. De netten van AEF B.V. liggen midden in het Liander verzorgingsgebied, waardoor een efficiëntere bedrijfsvoering mogelijk is. Deze aankoop is daarnaast volledig in lijn met het strategisch kader per gebied of regio één en dezelfde netbeheerder voor elektriciteit en gas te hebben.

Per 1 januari 2016 heeft Alliander de volledige zeggenschap over AEF B.V. verkregen waarna AEF B.V. vanaf deze datum in de groepscijfers van Alliander geconsolideerd wordt.

Onder IFRS is sprake van twee gescheiden transacties, te weten:

1. de verkoop van de aandelen van Endinet Groep B.V. en
2. de aankoop van de aandelen van AEF B.V.

Verkoop aandelen Endinet groep

Ten behoeve van het vaststellen van het boekresultaat op de verkoop van de aandelen van Endinet Groep B.V. dient onder IFRS de reële waarde van Endinet te worden vastgesteld. Dit heeft plaatsgevonden met behulp van kasstromen voor de (middel)lange termijn, regulatorische ontwikkelingen, outperformance effecten en synergievoordelen. De reële waarde van Endinet Groep B.V. per 1 januari 2016 is inclusief de definitieve verrekening vastgesteld op € 708 miljoen. De boekwaarde van de aan Enexis overgedragen activa en passiva bedraagt € 518 miljoen en is als volgt te specificeren:

€ miljoen	Per 31 december 2015
Activa	
Vaste activa	
Materiële vaste activa	554
Immateriële vaste activa	41
Financiële vaste activa	1
Totaal vaste activa	596
Vlottende activa	17
Totaal activa	613
Verplichtingen	
Langlopende verplichtingen	88
Kortlopende verplichtingen	7
Totaal verplichtingen	95
Netto activa	518

De activa en verplichtingen zijn als activa en passiva 'aangehouden voor verkoop' gepresenteerd in de geconsolideerde balans van Alliander per 31 december 2015. In het totaal van de netto activa is begrepen een goodwill bedrag van € 36 miljoen wat betrekking heeft op de activiteiten van Endinet.

Het boekresultaat is als volgt bepaald:

€ miljoen	
Reële waarde Endinet	708
Totaal netto activa	-518
Bijdrage voor personeel	-14
Boekresultaat	176

De bijdrage voor personeel heeft betrekking op de vergoeding van Alliander aan Enexis ten aanzien van de overgang van 'niet primair netwerk' gerelateerd personeel vanuit Alliander / Endinet naar Enexis. Hieromtrent zijn in de SPA separate afspraken gemaakt. De boekwinst is ten gunste van het resultaat uit beëindigde bedrijfsactiviteiten in de winst- en verliesrekening 2016 verantwoord.

Voor de aankoop van de netten in Friesland/Noordoostpolder zie het hoofdstuk Bedrijfscombinaties.

Bedrijfscombinaties

Aankoop aandelen AEF B.V.

De definitieve overnameprijs van AEF is op basis van de cijfers 2015 van AEF B.V. en inclusief verrekeningen vastgesteld op een reële waarde van € 335 miljoen. Ook deze bepaling van de reële waarde heeft plaatsgevonden met behulp van kasstromen voor de (middel)lange termijn, regulatorische ontwikkelingen en eventueel outperformance effecten en synergievoordelen.

Ten tijde van het opstellen van het halfjaarbericht is de purchase price allocation nog niet afgerond. Wel heeft als gevolg van de definitieve cijfers van AEF B.V. en de verrekeningen ten opzichte van de jaarrekening 2015 een aantal kleine aanpassingen plaats gevonden in de voorlopige reële waarden.

De voorlopige allocatie van de overnameprijs is in het onderstaand overzicht vermeld:

€ miljoen	Voorlopige reële waarde per 1 januari 2016
Activa	
Materiële vaste activa; netwerken en aansluitingen	326
Overige materiële vaste activa	20
Immateriële vaste activa	3
Vlottende activa	-
Totaal activa	349
Verplichtingen	
Rentedragende verplichtingen	-
Latente belastingverplichtingen	20
Overige voorzieningen	1
Kortlopende schulden	1
Totaal verplichtingen	22
Netto verworven activa	**327**
Koopsom	
Cash	335
Totaal koopsom	335
Af: netto verworven activa	327
Goodwill	8

AEF

De totale overnamesom bedroeg op 1 januari 2016 € 335 miljoen. Overigens dient te worden vermeld dat tot maximaal één jaar na overnamedatum (tot 1 januari 2017) wijzigingen kunnen optreden in bovengenoemde opstelling, voor zover deze betrekking hebben op de feitelijke toestand per 1 januari 2016. De netten in Friesland/Noordoostpolder zijn overigens direct na overname geïntegreerd in Liander.

Netto verworven activa (€ 327 miljoen)

De verkregen materiële vaste activa van AEF B.V. hebben voor € 326 miljoen betrekking op netwerken, aansluitingen en meters en voor € 20 miljoen op overige materiële vaste activa voornamelijk bestaande uit gebouwen en terreinen. De immateriële vaste activa van € 3 miljoen hebben betrekking op de verhuurcontracten voor schakelinstallaties, transformatoren en compactstations. De latente belastingverplichtingen betreffen het verschil tussen de boekhoudkundige en de fiscale waardering van de elektriciteits- en gasnetten. De voorzieningen betreffen met name employee benefit voorzieningen en zijn direct gerelateerd aan de 125 overgenomen personeelsleden vanuit Enexis.

Goodwill (€ 8 miljoen)

De goodwill van € 8 miljoen is met name gerelateerd aan de voorziening voor latente belastingverplichtingen. Naar verwachting zal de goodwill niet aftrekbaar zijn voor de vennootschapsbelasting.

Overig

De totale kosten gemoeid met de acquisitie van AEF B.V. hebben € 2,7 miljoen bedragen. Deze kosten zijn voor € 0,7 miljoen in de winst-en-verliesrekening over 2015 verwerkt en het restant is in 2016 verantwoord. De ingeschatte netto-omzet van AEF B.V. over het eerste halfjaar 2016 bedraagt € 32 miljoen en het bedrijfsresultaat over dezelfde periode € 13 miljoen.

Specificatie beëindigde bedrijfsactiviteiten 2015

Dit betreft de geconsolideerde winst- en verliesrekening van Endinet Groep B.V. over de eerste helft van 2015.

Geconsolideerde winst-en-verliesrekening van Endinet Groep

€ miljoen	1e halfjaar 2015	
Netto-omzet	**47**	
Overige baten	2	
Totaal bedrijfsopbrengsten		**49**
Bedrijfskosten		
Kosten van inkoop en uitbesteed werk	-7	
Personeelskosten	-11	
Externe personeelskosten	-1	
Overige bedrijfskosten	-4	
Totaal kosten van inkoop, uitbesteed werk en operationele kosten	**-23**	
Afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen vaste activa	-9	
Af: werk uitgevoerd door de groep en gekapitaliseerd als materiële vaste activa in uitvoering	3	
Totaal bedrijfskosten		**-29**
Bedrijfsresultaat		20
Financiële baten / (lasten)		-
Resultaat voor belastingen		**20**
Belastingen		5
Resultaat na belastingen		15

Cross border lease contracten

In de periode 1998 tot en met 2000 zijn door dochterondernemingen van Alliander N.V. voor netwerken US cross border leases aangegaan, waaronder LILO (lease in lease out)- en SILO (sale in lease out)-transacties. De op dit moment resterende drie transacties hebben betrekking op gasnetwerken in Friesland, Gelderland, Flevoland, Noord-Holland en Utrecht, stadsverwarmingsnetten in Almere en Duiven/Westervoort en het elektriciteitsnetwerk in het gebied Randmeren. De in de leases ondergebrachte netwerken zijn voor een langdurige periode verhuurd aan Amerikaanse partijen (headlease), die deze activa vervolgens weer hebben onderverhuurd aan de desbetreffende dochterondernemingen (sublease). Aan het einde van de sublease bestaat de optie de rechten van de Amerikaanse tegenpartij onder de headlease af te kopen en de transactie aldus te beëindigen.

De momenten waarop de overeengekomen looptijden van de overgebleven subleases eindigen, liggen tussen 2022 en 2028. De baten uit de cross border leases zijn verantwoord in het jaar van afsluiten van de desbetreffende transactie. Met betrekking tot de cross border leases bestaan contractuele voorwaardelijke en onvoorwaardelijke rechten en verplichtingen.

De totale netto boekwaarde van de in cross border leases ondergebrachte activa bedraagt medio 2016 € 0,5 miljard (ultimo 2015: € 0,5 miljard). In verband met de transacties staat ultimo juni 2016 in deposito bij meerdere financiële instellingen, dan wel is belegd in waardepapieren, een totaalbedrag van $ 2,5 miljard (ultimo 2015: $ 2,6 miljard).

Aangezien geen beschikkingsmacht bestaat over het overgrote deel van de beleggingen en de daarbij behorende verplichtingen, worden deze niet als activa en passiva van Alliander beschouwd en zijn de desbetreffende bedragen niet opgenomen in de geconsolideerde cijfers van Alliander. De beleggingen waarover Alliander wel beschikkingsmacht heeft, zijn verantwoord onder de financiële activa. De aan deze beleggingen gerelateerde leaseverplichtingen zijn opgenomen onder de verplichtingen uit hoofde van financiële leases.

Ultimo juni 2016 bedraagt het ‘strip risk’ (het gedeelte van de ‘termination value’ – dat wil zeggen de bij een voortijdig einde van de transactie mogelijk aan de Amerikaanse wederpartij te betalen vergoeding – dat niet uit de hiertoe aangehouden deposito’s en beleggingen kan worden voldaan) voor alle transacties tezamen $ 128 miljoen (ultimo 2015: $ 180 miljoen). Het strip risk wordt in hoge mate beïnvloed door de marktontwikkelingen.

Verbonden partijen

De Alliander-groep heeft belangen in diverse deelnemingen en joint ventures, waarin ze ofwel invloed van betekenis heeft, maar geen beslissende zeggenschap, ofwel gezamenlijke zeggenschap uitoefent in bedrijfsvoering en financieel beleid. Op grond hiervan worden deze deelnemingen en joint ventures aangemerkt als verbonden partijen. Transacties met deze partijen, waarvan sommige significant zijn, worden uitgevoerd tegen marktcondities en prijzen die niet gunstiger zijn dan die welke bedongen zouden zijn met derde, onafhankelijke partijen.

Met verbonden partijen zijn de volgende transacties gedaan uit hoofde van inkoop en verkoop van goederen en diensten: verkoop van goederen en diensten aan deelnemingen € 0,2 miljoen (eerste halfjaar 2015: € 0,2 miljoen) en aan joint ventures € 36 miljoen (eerste halfjaar 2015: € 36 miljoen); inkoop van goederen en diensten van deelnemingen € 5 miljoen (eerste halfjaar 2015: € 5 miljoen) en van joint ventures € 45 miljoen (eerste halfjaar 2015: € 44 miljoen).

Per eind juni 2016 heeft Alliander een vordering van € 23 miljoen (ultimo 2015: € 19 miljoen) voor verstrekte leningen aan verbonden partijen en een verplichting van € 16 miljoen uit hoofde van een rekening-courant faciliteit met verbonden partijen (ultimo 2015: € 21 miljoen).

Overig

De uitstaande niet uit de balans blijkende verplichtingen met betrekking tot materiële vaste activa bedragen per 30 juni 2016 € 131 miljoen (ultimo 2015: € 121 miljoen).

In november 2010 heeft Alliander een achtergestelde eeuwigdurende obligatielening uitgegeven voor een bedrag van nominaal € 500 miljoen. In de laatste 2 maanden van 2013 is deze achtergestelde eeuwigdurende obligatielening afgelost. Onder IFRS kwalificeert dit instrument als eigen vermogen. Bij de betaling van de periodieke vergoedingen aan de houders van de in 2010 uitgegeven lening is uitgegaan van aftrekbare kosten voor de vennootschapsbelasting. Tot op heden is met de Belastingdienst geen overeenstemming bereikt omtrent de fiscale behandeling van deze lening en loopt een beroepsprocedure. De maximale exposure voor Alliander bedraagt tussen de € 20 miljoen en € 30 miljoen. In overleg met externe deskundigen heeft het management besloten hiervoor geen voorziening te verantwoorden.

Er zijn ten opzichte van de situatie ultimo 2015 geen wijzigingen opgetreden in de voorwaardelijke activa en verplichtingen.

Informatie over risico's en financiële instrumenten

Financiële risico's

De volgende financiële risico's kunnen worden onderscheiden: marktrisico, kredietrisico en liquiditeitsrisico. De verkorte geconsolideerde halfjaarcijfers bevatten niet, zoals voor de geconsolideerde jaarrekening is vereist, alle informatie over de bovengenoemde financiële risico's waaraan Alliander is blootgesteld en het beleid betreffende het beheer van de risico's uit hoofde van financiële instrumenten, maar moeten in samenhang worden gezien met de geconsolideerde jaarrekening 2015. Sinds eind 2015 zijn er geen wijzigingen geweest in het risicomanagementproces en in het risicomanagementbeleid.

Bepaling reële waarde van financiële instrumenten opgenomen tegen reële waarde

In onderstaande tabel worden de financiële instrumenten die gewaardeerd zijn tegen reële waarde vermeld, gerangschikt naar de reële waarde hiërarchie. Daarbij zijn de niveaus van inputdata voor het bepalen van de reële waarden als volgt bepaald:

- niveau 1, genoteerde prijzen (niet-aangepast) op actieve markten voor vergelijkbare activa of verplichtingen;
- niveau 2, andere inputs dan de in niveau 1 ondergebrachte genoteerde prijzen die voor het actief of de verplichting waarneembaar zijn direct (d.w.z. als prijzen) hetzij indirect (d.w.z. afgeleid van prijzen);
- niveau 3, inputs die niet gebaseerd zijn op waarneembare marktgegevens.

Reële waarde hiërarchie

	30 juni 2016				31 december 2015			
€ miljoen	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Totaal	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Totaal
Activa								
Voor verkoop beschikbare financiële activa	-	230	-	230	-	229	-	229
Derivaten kortlopend	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal activa	-	230	-	230	-	229	-	229
Passiva								
Derivaten kortlopend	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal passiva	-	-	-	-	-	-	-	-

Gehanteerde waarderingsmethoden voor bepaling van reële waarden niveau 2

De voor verkoop beschikbare financiële activa bestaan uit beleggingen in effecten, waarvan de reële waarde gelijk is aan de boekwaarde. Deze belegging heeft betrekking op cross border lease contracten. De reële waarde is bepaald door de toekomstige kasstromen contant te maken met de op rapportagedatum geldende interbancaire rentevoet en de in de markt waarneembare creditspreads voor deze of vergelijkbare beleggingen.

Reële waarde van overige financiële instrumenten

In de onderstaande tabel worden de reële waarden weergegeven van de financiële instrumenten die niet tegen reële waarde, maar tegen de geamortiseerde kostprijs zijn opgenomen. Daarbij zijn de niveaus van de inputdata volgens de reële waarde hiërarchie vermeld.

Reële waarde van financiële activa en verplichtingen gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs

	30 juni 2016		31 december 2015	
€ miljoen	Reële waarde	Niveau	Reële waarde	Niveau
Vaste activa				
Overige financiële activa	57	2	47	2
Financiële verplichtingen				
Langlopend				
Verplichtingen uit hoofde van financiële leases	-235	2	-230	2
Opgenomen leningen:				
Euro Medium Term Notes	-1.589	1	-1.236	1
Overige opgenomen leningen	-130	2	-128	2
Totaal langlopende financiële verplichtingen	**-1.954**		**-1.594**	
Kortlopend				
Opgenomen leningen:				
Euro Medium Term Notes	-	1	-405	1
Euro Commercial Paper	-	2	-46	2
Overige opgenomen leningen	-26	2	-38	2
Totaal kortlopende financiële verplichtingen	**-26**		**-489**	
Totaal financiële verplichtingen	**-1.980**		**-2.083**	

Bepaling reële waarde

De reële waarde van deze instrumenten is als volgt bepaald:

Overige financiële activa: de reële waarde van de uitstaande leningen is bepaald aan de hand van de te ontvangen kasstromen die zijn gedisconteerd met de risicovrije rentevoeten verhoogd met de kredietopslagen voor deze of vergelijkbare beleggingen. Voor het kortlopende deel van deze vorderingen is verondersteld dat de reële waarde nagenoeg overeenkomt met de boekwaarde.

Opgenomen leningen: de reële waarde van de Euro Medium Term Notes is bepaald aan de hand van marktnoteringen in Bloomberg. De reële waarde van de overige opgenomen leningen is bepaald aan de hand van de uitgaande kasstromen die zijn gedisconteerd met de risicovrije rentevoeten verhoogd met de voor Alliander geldende creditspreads. Voor het kortlopende deel van deze opgenomen leningen wordt verondersteld dat de reële waarde nagenoeg overeenkomt met de boekwaarde.

Financiële leaseverplichting: de reële waarde van deze verplichtingen is bepaald aan de hand van toekomstige kasstromen die zijn gedisconteerd met de risicovrije rentevoeten verhoogd met de voor Alliander geldende creditspreads.

De reële waarde van de onderstaande financiële activa en verplichtingen komt nagenoeg overeen met de boekwaarde van deze instrumenten:

- handels- en overige vorderingen;
- kortlopende belastingvorderingen;
- kortlopende overige financiële activa;
- liquide middelen;
- handelsschulden en overige te betalen posten;
- kortlopende belastingverplichtingen.

Beoordelingsverklaring

Aan de Raad van Commissarissen en de Raad van Bestuur van Alliander N.V.

Opdracht

Wij hebben de in dit halfjaarbericht opgenomen verkorte geconsolideerde tussentijdse financiële informatie over de periode 1 januari 2016 tot en met 30 juni 2016 van Alliander N.V. te Arnhem, bestaande uit de balans, de winst- en verliesrekening, het overzicht totaalresultaat, het mutatieoverzicht eigen vermogen en het kasstroomoverzicht met de toelichting, waarin opgenomen een overzicht van gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen, beoordeeld. Het bestuur van de vennootschap is verantwoordelijk voor het opstellen en het weergeven van de tussentijdse financiële informatie in overeenstemming met IAS 34 “Tussentijdse Financiële Verslaggeving”, zoals aanvaard binnen de Europese Unie. Het is onze verantwoordelijkheid een conclusie te formuleren bij de verkorte geconsolideerde halfjaarcijfers 2016 op basis van onze beoordeling.

Werkzaamheden

Wij hebben onze beoordeling van de tussentijdse financiële informatie verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse Standaard 2410, “Het beoordelen van tussentijdse financiële informatie door de accountant van de entiteit”. Een beoordeling van tussentijdse financiële informatie bestaat uit het inwinnen van inlichtingen, met name bij personen die verantwoordelijk zijn voor financiën en verslaggeving, en het uitvoeren van cijferanalyses en andere beoordelingswerkzaamheden. De reikwijdte van een beoordeling is aanzienlijk geringer dan die van een controle die is uitgevoerd in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden en stelt ons niet in staat zekerheid te verkrijgen dat wij kennis hebben genomen van alle aangelegenheden van materieel belang die bij een controle onderkend zouden worden. Om die reden geven wij geen controleverklaring af.

Conclusie

Op grond van onze beoordeling is ons niets gebleken op basis waarvan wij zouden moeten concluderen dat de verkorte geconsolideerde halfjaarcijfers 2016 over de periode 1 januari 2016 tot en met 30 juni 2016 niet, in alle van materieel belang zijnde opzichten, zijn opgesteld in overeenstemming met IAS 34, “Tussentijdse Financiële Verslaggeving”, zoals aanvaard binnen de Europese Unie.

Rotterdam, 27 juli 2016
Deloitte Accountants B.V.

J. Dalhuisen RA

Juli 2016

Alliander N.V.

Bezoekadres:
Utrechtseweg 68, 6812 AH Arnhem
Postadres:
Postbus 50, 6920 AB Duiven
info@alliander.com
www.alliander.com

Uitgave Alliander N.V.